

จะสร้างบ่อขยะ ทำไมไม่รู้จักทำ “อีไอเอ” เสียก่อน

เทอดพงศ์ คงจันทร์

“บ่อขยะ” ... แยกกับคนที่บ้านอยู่ใกล้ ๆ แต่มีประโยชน์มากมายแก่คนส่วนรวม

ท่านคิดว่าคำพูดนี้ถูกมั๊ย ?

คงจะถูก ... ถ้าบ้านของคนที่ไม่ได้อยู่บริเวณที่จะก่อสร้างบ่อขยะ แต่คงขัดหูจนแทบจะทนฟังจนจบประโยคไม่ได้แน่ ๆ ถ้าบ้านคนนั้นตั้งอยู่ใกล้กับบ่อขยะที่กำลังจะสร้าง

ปัญหานี้ว่าไปแล้ว น่าจะเป็นปัญหาโลกแตกพอ ๆ กับเรื่องไก่กับไข่อะไรเกิดก่อนกัน

คนบ้านใกล้บ่อขยะ เป็นใครก็คงจะไม่ชอบ เพราะความเหม็นหึ่งมันมารอเยี่ยมอยู่หน้าบ้านทุกเมื่อเชียววัน แต่คนบ้านอยู่ห่าง รับรองเชียร์กันสุดลิ่มทิ่มประตูแน่ เพราะบ่อขยะอยู่ไกลบ้านตัว ... เรียกได้ว่าปลอดภัย !

แต่ไม่ว่าจะอยู่ข้างไหน สิ่งที่ยุติกันไม่ได้เลยก็คือเจ้าขยะนี่แหละ เกิดกันได้ทุกที่ทุกวัน ขยะนอกไม่มีวันหยุดยั้งกันยิ่งกว่าผลไม้ที่ออกทุกฤดูกาลเสียอีก แถมกลิ่นตัวยังไม่มีวันที่จะหอมเอาเสียด้วยสิ

บทหนักเลยตกอยู่ที่หน่วยงานของรัฐ เช่น เทศบาล หรือ อบต. ที่มีหน้าที่ดูแลเรื่องขยะนี้แหละที่ต้องบริหารจัดการดี ๆ

ไม่ทำหนะไม่ได้แน่ เพราะกฎหมายกำหนดหน้าที่ให้ต้องทำ !!

ทำดี ถูกใจชาวบ้านที่อยู่ห่างบ่อขยะเพราะไม่ได้กลิ่นเหม็น แต่อาจขัดใจชาวบ้านที่อยู่ใกล้บ่อขยะเพราะรับกลิ่นไปเต็ม ๆ อย่างนี้เทศบาล หรือ อบต. ก็ไปไม่รอดเหมือนกัน

เรียกว่าหน้าที่เรื่องกำจัดขยะเนี่ย เป็นไฟต์บังคับของเทศบาล หรือ อบต. ที่ต้องทำให้ดี ถูกกฎหมาย และไม่มีมลพิษไปรบกวนชาวบ้านท่านไหนทั้งนั้น ไม่ว่าบ้านไกลหรือบ้านใกล้

ไม่นั้น ... อาจถูกฟ้องต่อศาลปกครองได้ เพราะคดีทำนองนี้ มันเป็น “คดีปกครองเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม”

ขนาดเทศบาล อบต. คิดว่าทำดีแล้ว ก็ยังถูกชาวบ้านที่เขาคาใจฟ้องร้องเอาได้ อย่างเช่นคดีที่จะเล่าให้ฟังต่อไปนี่

เรื่องนี้เกิดที่จังหวัดขอนแก่น จริง ๆ เหตุเกิดก็เพราะความปรารถนาดีโดยแท้ของเทศบาลสองแห่งกับ อบต. อีกหนึ่งแห่งที่จะร่วมกันก่อสร้างระบบขยะมูลฝอยที่ทันสมัยให้แก่ประชาชนที่อยู่ในเขตท้องถิ่นทั้งสามแห่ง

ทันสมัยไม่ทันสมัยก็ลองนึกตามดูแล้วกัน มีทั้งบ่อฝังกลบขยะ ระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย ระบบระบายน้ำฝน ระบบระบายก๊าซ บ่อตรวจสอบคุณภาพน้ำใต้ดิน อาคารและระบบสาธารณสุขปโภค รวมทั้งเครื่องจักรอุปกรณ์กำจัดขยะอีกเพียบ .. เป็นบ่อขยะที่หรูหราไอโซใช้ได้เลย !!!

ที่สร้างได้เยอะขนาดนี้ ก็เพราะได้เงินสนับสนุนตั้งยี่สิบห้าล้านจากสปอนเซอร์ใหญ่ คือ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมมาช่วย

แต่แทนที่จะถูกใจกันถ้วนหน้า ปรากฏว่าชาวบ้านส่วนหนึ่งเค้าไม่ได้เห็นดีเห็นงามด้วย เขาเลยร้องเรียนทั้งกับเทศบาลและ อบต. ว่า ตอนจะสร้างไม่เคยมาถามความเห็นชาวบ้านกันเลย

แถมสถานที่ที่จะสร้างยังไม่ได้ทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หรืออีไอเอ เสียก่อนด้วย เพราะถ้าทำก็ยังไม่ผ่าน ... แหะนะ ข้ออ้างทันสมัยชะด้วยชาวบ้านแถวนี้

ชาวบ้านเขาว่าต่อไปอีกว่า ก็จะไม่ผ่านได้ยังไง เล่นสร้างบ่อขยะขวางหัวย่น้ำสาธารณะซะเต็ม ๆ แล้วชาวบ้านจะกิน จะใช้ จะทำการเกษตรกันอีท่าไหนหละ ?

แต่เทศบาลกับ อบต. ก็ชี้แจงชาวบ้านไปว่า เรื่องนี้ให้คณะสาธารณสุขศาสตร์ของมหาวิทยาลัยในจังหวัด มาศึกษาผลกระทบแล้ว เห็นว่าไม่มีปัญหาอะไรต่อสิ่งแวดล้อม และก็ได้จัดประชุมชี้แจงและรับฟังความคิดเห็นจาก ชาวบ้านบางส่วนในบริเวณที่จะก่อสร้างแล้ว

ที่สำคัญโครงการนี้สร้างมาจนเกือบจะเสร็จอยู่แล้ว ถ้าเลิกตอนนี้ จะเสียหายต่อส่วนรวมเป็นอย่างมาก !!!

ชาวบ้านฟังคำชี้แจงแล้วก็ยังขจัดใจ เลยรวมตัวกันประมาณสองร้อยกว่าคน มายื่นฟ้องต่อศาลปกครอง ขอให้ ศาลพิพากษาสั่งให้เทศบาลทั้งสองแห่งและ อบต. ยกเลิกการก่อสร้างโครงการปรับปรุงระบบกำจัดขยะมูลฝอย ในบริเวณพื้นที่พิพาท

คดีนี้ศาลปกครองสูงสุดท่านได้มีคำวินิจฉัยว่า โครงการก่อสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอย มิได้เป็น โครงการที่ถูกกำหนดให้ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (อีไอเอ)

ประกอบกับโครงการก่อสร้างศูนย์กำจัดขยะร่วมของเทศบาลทั้งสองแห่งและ อบต. ในพื้นที่พิพาทนั้น มีวัตถุประสงค์ในการปรับปรุงระบบกำจัดขยะมูลฝอยที่มีอยู่เดิมซึ่งใช้วิธีเผาขยะเป็นระยะๆ และไถดินกลบเป็นครั้งคราว มาเป็นใช้วิธีการที่ถูกหลักสุขาภิบาลตามหลักวิชาการที่เทศบาลได้ขอความร่วมมือคณะสาธารณสุขศาสตร์ของ มหาวิทยาลัยทำการศึกษาวิจัยและออกแบบให้

ซึ่งเทศบาลและคณะนักศึกษาผู้ทำการวิจัยของมหาวิทยาลัยดังกล่าว ได้ร่วมกันจัดให้มีการประชุมชี้แจง การดำเนินโครงการ สอบถามและรับฟังความคิดเห็นของราษฎรในพื้นที่ที่จะดำเนินโครงการและบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง ด้วยแล้ว

จึงถือได้ว่าเทศบาลทั้งสองแห่งและ อบต. ได้ดำเนินการให้บุคคลในชุมชนท้องถิ่น มีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลก่อนการดำเนินโครงการดังกล่าว และให้มีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนในเรื่องดังกล่าวตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่สมควรแล้ว

แม้โครงการก่อสร้างศูนย์กำจัดขยะร่วมของเทศบาลทั้งสองแห่งและ อบต. จะทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยที่ต้อง ทำการกำจัดมีจำนวนมากขึ้น เนื่องจากต้องรวมเอาขยะจากสามพื้นที่เข้าด้วยกัน อันอาจจะก่อให้เกิดความเดือดร้อน แก่ผู้ฟ้องคดีบ้างก็ตาม

แต่เมื่อชั่งน้ำหนักของผลกระทบและความเสียหายที่ผู้ฟ้องคดีจะได้รับ กับผลประโยชน์ของสาธารณะที่จะ เกิดขึ้นจากโครงการของเทศบาลทั้งสองแห่งและ อบต. ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดเก็บและทำลายขยะให้ถูกวิธีและ ถูกสุขลักษณะ อันเป็นการรักษาไว้ซึ่งสภาพสิ่งแวดล้อมแล้วนั้น

เห็นได้ว่า ความเสียหายของผู้ฟ้องคดีที่อาจจะได้รับการดำเนินการดำเนินโครงการนี้ มีสัดส่วนน้อยกว่าประโยชน์ สาธารณะที่ได้รับจากการดำเนินการนี้ ซึ่งหากไม่ได้ดำเนินการโครงการนี้ จะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก

โครงการก่อสร้างศูนย์กำจัดขยะร่วมของเทศบาลทั้งสองแห่งและ อบต. ในคดีนี้ จึงไม่อยู่ในความหมายเป็น การดำเนินการโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ที่จะต้องจัดให้ มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น การที่เทศบาลทั้งสองแห่งและ อบต. ไม่ได้จัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (อีไอเอ) จึงมิใช่เป็นการฝ่าฝืนต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตามที่ผู้ฟ้องคดีกล่าวอ้าง

ศาลปกครองสูงสุดจึงพิพากษายกฟ้อง

การทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม หรืออีไอเอ แนนอนว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ แต่ถ้า โครงการนั้นไม่ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ก็ไม่จำเป็นต้องทำ ... เพราะฉะนั้น เรื่องนี้ชาวบ้านก็ไม่ต้องขจัดใจอะไรให้ปวดหัวอีกต่อไป เพราะงานนี้เทศบาลและ อบต. เขาทำดีเพื่อรักษา สิ่งแวดล้อมให้กับทุกคน ก็คงต้องชมเขาหน่อยนะ. (คดีหมายเลขแดงที่ อ.244/2553)